

**DANIŞTAY KANUNU İLE BAZI KANUNLARDA  
DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA DAİR KANUN  
TASARISI HAKKINDA İNCELEME**  
**AN EXAMINATION ON THE DRAFT LAW AMENDING COUNCIL  
OF STATE LAW AND OTHER LAWS**

Ömer AYKUL\*

**AH ŞU İDARİ YARGI OLMASA!**

Başbakanlık tarafından 03.12.2013 tarihinde TBMM Başkanlığı'na gönderilen "Danıştay Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı" incelendiğinde, özellikle çevre ve kent hukuku ile turizm, ihale, özelleştirme ve kamulaştırma konularında açılan davalardan çok müşteki olunduğu ve bunların frenlenmek istendiği açıkça anlaşılmaktadır.

Yeni tasarı ile Yürütme ve İdare'nin hukuka ve kamu yararına aykırı icraatlarının yargısal denetimi iyice güçleşecektir. Anayasa'nın 2, 10, 36 ve 125inci maddelerine açıkça aykırı olan bu tasarının, TBMM'de kabul edilmeme ya da Anayasa Mahkemesi'nden dönme umudunu muhafaza ederek, ayrıntılarına girerek inceleyelim. Ama önce, çok tekrarlayacağımız bu dört Anayasa maddesinin konumuzla ilgili bölümlerini hatırlayalım:

**Cumhuriyetin Nitelikleri**

**Madde 2 -** Türkiye Cumhuriyeti, toplumun huzuru, millî dayanışma ve adalet anlayışı içinde, insan haklarına saygılı, Atatürk milliyetçiliğine bağlı, başlangıçta belirtilen temel ilkelere dayanan, demokratik, lâik ve sosyal bir hukuk Devletidir.

**Kanun Önünde Eşitlik**

**MADDE 10-** Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasî düşünce, felsefî inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eşittir.

.....

Hiçbir kişiye, aileye, zümreye veya sınıfa imtiyaz tanınamaz.

Devlet organları ve idare makamları bütün işlemlerinde kanun önünde eşitlik ilkesine uygun olarak hareket etmek zorundadırlar.

### **Hak Arama Hürriyeti**

**Madde 36 - Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma (Ek ibare: 4709 - 3.10.2001 / m.14) “ile adil yargılanma” hakkına sahiptir.**

Hiçbir mahkeme, görev ve yetkisi içindeki davaya bakmaktan kaçınmaz.

### **Yargı Yolu**

**Madde 125 - İdarenin her türlü eylem ve işlemlerine karşı yargı yolu açıktır.** .....

İdarî işlemlere karşı açılacak davalarda süre, yazılı bildirim tarihinden başlar.

**(Değişik 1. cümle: 5982 - 7.5.2010 / m.11)** “Yargı yetkisi, idarî eylem ve işlemlerin hukuka uygunluğunun denetimi ile sınırlı olup, hiçbir surette yerindelik denetimi şeklinde kullanılamaz.” Yürütme görevinin kanunlarda gösterilen şekil ve esaslara uygun olarak yerine getirilmesini kısıtlayacak, idarî eylem ve işlem niteliğinde veya takdir yetkisini kaldırarak biçimde yargı kararı verilemez.

İdarî işlemin uygulanması halinde telafisi güç veya imkânsız zararların doğması ve idarî işlemin açıkça hukuka aykırı olması şartlarının birlikte gerçekleşmesi durumunda gerekçe gösterilerek yürütmenin durdurulmasına karar verilebilir.

## **Danıştay’da İlginç Bir Yapılanma ile Tek Dereceli Yüksek Yargıdan, İki Dereceli Yüksek Yargıya Geçiş**

Tasarının ikinci maddesi ile Danıştay Kanunu’nun 17nci maddesi yeniden düzenlenerek bu güne kadar geçici ve değişen üyelerden oluşan “İdari Dava Daireleri Kurulu” artık sabit bir yapı haline dönüştürülmektedir. Bilindiği gibi bu Kurul, Danıştay Dairelerinin ilk derece yargı yeri olarak baktığı davalarda temyiz ve karar düzeltme görevini yapan ve davaların durumuna göre gerektiği zaman teşkil edilen bir

yapıdadır. Bu haliyle Danıştay tartışmasız tek dereceli bir yüksek yargı yeridir. Zaten asıl olan da yüksek yargı organlarının tek dereceli bir yapıda olmasıdır.

İki dereceli bir yüksek yargı yeri oluşmaması ve yüksek yargının içtihat yeri olabilmesi için idari yargıda “Bölge İdare Mahkemeleri” oluşturulmuş, adli yargıda da “İstinaf Mahkemeleri” oluşturulmaya çalışılmaktadır. Bu yeni durumda Danıştay; ilk derecesi Danıştay (İdari Dava) Daireleri, ikinci derecesi de İdari Dava Daireleri Kurulu olmak üzere iki dereceli bir Yüksek Yargı organına dönüşmektedir ki, bunun idari yargıda nasıl sonuçlar doğuracağı belli değildir. Bu yeni yapının, temel üst yargı yerleri olan Danıştay Daireleri’nin yüksek yargı organı niteliğini ve içtihat oluşturma özelliğini ortadan kaldıracığı açıktır. Ayrıca Danıştay’ın da Daireler ve İdari Dava Daireleri Kurulu diye ikiye bölünmesinin de yine “ıçtihat birliğini” zayıflatıcı bir unsur oluşturacağı doğaldır.

Ayrıca İdari Dava Daireleri Kurulu sabit bir kurula dönüştürülürken, Vergi Dava Daireleri Kurulu’nun önceki yapıda devam etmesini de anlamak olası değildir.

### **Tek Dilekçe İle Dava Açma Hakkının Kaldırılması**

Tasarının beşinci maddesi ile İdari Yargılama Usul Kanunu (İYUK)’nun beşinci maddesinin birinci fıkrasına;

“Ülke çapında uygulanacak düzenleyici işlemler ile uygulama işlemlerine karşı aynı dilekçeyle dava açılmaz.”

cümlesi eklenmektedir. Böylece artık bir idari işlem veya eylem için dava açılırken aynı zamanda ve aynı dilekçe ile birlikte onun dayanağı olan yönetmelik, tüzük, bakanlar kurulu kararı veya bir çevre düzeni veya imar planının ilgili bölümünün iptali istenemeyecektir. Böylece dayanak kuralın hukuka aykırılığına karar verilemeyeceğinden, açtığınız davada ne kadar haklı olursanız olun, bunun hukuka aykırı olsa bile dokunulamaz bir hukuki dayanağı olacağından, bu davayı kazanma şansınız hemen hemen hiç olmayacaktır. Bunun için her askıya çıkan plan veya her yayınlanan yönetmelik, tüzük veya Bakanlar Kurulu kararı çok iyi değerlendirilmek ve bunlara karşı dava açılmak durumunda kalınacaktır. Bunu elbette sıradan vatandaşların

yapması mümkün değildir. Eğer **bir idari işlem, mevzuat veya bir plan oluştuğunda bir tehdit görülmez ve başlangıçta dava açılmazsa, bilahare bunlara dayanarak oluşan idari işlem ve eylemler dava edilirken, buna dayanak mevzuatta veya sair idari işlemlerde tespit edilecek hukuka aykırılıklar, asıl olayla birlikte dava konusu edilemeyecektir.** O zaman açılan davaların her zaman hukuka aykırılığı ileri sürülemeyecek bir mevzuat veya idari işlem olarak dayanağı olacağından, idari eylem ve işlemlerin iptali, boş bir umut olmaktan öteye geçemeyecektir.

**Bu kısıtlamanın Anayasa'nın 36ncı ve dolayısıyla 2nci maddesine aykırı olduğunu söylemek için hukukçu olmaya bile gerek yoktur.**

### **Dava Açma Hakkına Büyük Kısıtlama**

Tasarının 6 ve 7nci maddeleri ile İdari Yargılama Usul Kanunu (İYUK)'nun 7 ve 10uncu maddeleri değiştirilerek, dava açma süreleri idari davalarda 60 günden 30 güne, vergi davalarında da 30 günden 15 güne indirilmektedir.

Hatırlanacağı üzere 1982 yılına kadar ülkemizdeki bütün idari davalar Danıştay'da çözümlenmekteydi. Dava açma süreleri de 90 gündü. İlk kısıtlama 12 Eylül rejimi tarafından yapılmış ve bir yandan idare ve vergi mahkemeleri ile bölge idare mahkemeleri oluşturulurken, öte yandan da yeni bir idari yargılama usulü, müstakil bir kanunla düzenlenmiştir. Bu düzenleme ile de, birçok olumsuzluğun yanı sıra, 90 günlük dava açma süresi 60 güne, vergi davalarında ise 30 güne indirilmiştir. Hadi o zaman demokratik bir düzen yoktu ve olağanüstü bir uygulama vardı. Şimdi böyle bir olağanüstü hak kısıtlamasının yapılmak istenmesi nasıl izah edilebilecektir?

Açıkça kişilerin “yargıya ulaşma hakkına” karşı yapılmış büyük bir müdahale ile karşı karşıya olduğumuz ortadadır. Bu İnsan Hakları Avrupa Sözleşmesi'ne ve Anayasa'mızın 2, 36 ve 125inci maddelerine aykırıdır. Dünyanın gelişmiş ülkelerinde “hakların genişletilmesi” bir uygarlık belirtisi olarak değerlendirilirken, bu tasarımı hazırlayanlar, tasarımı nasıl savunacaklardır. **HİÇBİR İRADE, OLAĞANÜSTÜ DURUMLAR HARİÇ, HAKLARI KISITLAMA HAKKINA SAHİP DEĞİLDİR.**

## Hoş Geldin Grup Dava Hukuku ve Elveda Anayasal Eşitlik ve Herkesin Dava Hakkı

Tasarının 8inci maddesi ile İYUK'na 20/ A maddesi eklenmekte ve karşımıza yeni bir kavram olarak "grup dava" hukuku çıkmaktadır. Beş fıkradan oluşan bu 20/ A maddesini, fıkralarını tek tek inceleyerek ve sıra ile açıklamaya çalışacağız.

### Grup dava

MADDE 20/ A- 1. Aynı maddi ve hukuki sebebe bağlı ve birbirine emsal teşkil edebilecek nitelikte olan davalar mahkemece grup dava olarak kabul edilebilir ve bunlar hakkında aşağıda belirtilen yargılama usulü uygulanır.

Davaların aynı maddi ve hukuki sebebe bağlı olduğu ancak yargılama sonucu anlaşılabilir. Başlangıçta yapılan değerlendirmeler daha çok yargı harcı ve giderleri, dilekçenin şekli unsurları ile 2577 sayılı İdari Yargılama Usul Kanunu'nun 14. maddesinde belirtilmiş bulunan, "Görev ve yetki, idari merci tecavüzü, ehliyet, idari davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem olup olmadığı, süre aşımı, husumet, İYUK'nun 3 ve 5 inci maddelere uygun olup olmadıkları" konularıdır. İYUK md.3 dilekçenin şekli unsurları, md.5 ise "aynı dilekçe ile birden fazla idari işlemin dava konusu edilmesi" hususudur. Uygulamada idari yargı mercileri çoğu kez "Ehliyet" ve "İdari davaya konu olacak kesin ve yürütülmesi gereken bir işlem olup olmadığı" konularında bile ancak yargılama sonunda kanaat oluşturabilmektedirler.

**Sonuç olarak; grup dava nitelemesinin, ancak yargılama sonucunda ulaşılabilecek bir değerlendirme olduğu tartışmasızdır. Kaldı ki yine İYUK md.38'de "Bağlantılı davalar" diye bir düzenleme mevcuttur ve aşağıdaki gibidir:**

### Bağlantılı davalar:

**Madde 38 - 1. (Ek: 10/6/1994 - 4001/18 md.)** Aynı maddi veya hukuki sebepten doğan ya da biri hakkında verilecek

hüküm, diğerini etkileyecek nitelikte olan davalar bağlantılı davalardır.

**2.** İdare mahkemesi, vergi mahkemesi veya Danıştaya veya birden fazla idare veya vergi mahkemelerine açılmış

bulunan davalarda bağlantının varlığına taraflardan birinin isteği üzerine veya doğrudan doğruya mahkemece karar verilir.

3. Bağlantılı davalardan birinin Danıştayda bulunması halinde dava dosyası Danıştaya gönderilir.

4. Bağlantılı davalar, değişik bölge idare mahkemesinin yargı çevrelerindeki mahkemelerde bulunduğu takdirde

dosyalar Danıştaya gönderilir.

5. Bağlantılı davalar aynı bölge idare mahkemesinin yargı çerçevesindeki mahkemelerde bulunduğu takdirde dosyalar o yer bölge idare mahkemesine gönderilir.

**Görüldüğü üzere yukarıda zaten bu konuda bir düzenleme vardır. Mevcut bu düzenleme, Hukuk Muhakemeleri Kanunu'nda da bir benzeri olan bir düzenlemedir. Ama tasarıdaki düzenleme Anayasa'nın 36. maddesindeki "DAVA AÇMA HAKKI" NİN ÖZÜ-NÜ ORTADAN KALDIRAN ve yine Anayasa'nın 10. maddesindeki "HERKESİN KANUN ÖNÜNDE EŞİT OLDUĞU" VE "KİMSEYE BİR AYRICALIK TANINAMAYACAĞI" ilkelerine AYKIRI BİR DÜZENLEMEDİR.**

2. Mahkemece, grup davalardan biri öncelikle karara bağlanır. Mahkemenin davanın grup dava olduğuna ilişkin kararı ile uyumsuzluğun esası hakkında verdiği karar, temyiz veya itiraz talebi üzerine dosya ile birlikte Danıştay ilgili dava daireleri kuruluna gönderilir. Aynı kapsamdaki diğer davaların karara bağlanması için Danıştay'ın vereceği karar beklenir.

İkinci fıkradaki bu düzenlemeye göre, grup davalardan biri yargı organınca emsal dava olarak seçilecektir. Fakat bu seçimle ilgili bir kriter yoktur. Danıştay İdari Dava Daireleri arasında bir görev bölümü vardır. Ama İdare Mahkemelerinde böyle bir görev bölümü de yoktur. Aslında bundan daha önemlisi ilgili yargı merciinin hangisini seçeceğidir. Eğer içinde "yürütmenin durdurulması" talebi veya "duruşma yapılması" istemi olmayan bir dava seçilirse, diğer bütün davacılar bu haklarını kullanamamış olacaklardır. Ya da dilekçeler arasında güçlü gerekçeli ve ayrıntılı delilleri olan yerine, en zayıf hazırlanmış biri seçilirse, dava konusu idari işlem veya eylem haklı ve gerçek bir yargılamadan geçme-miş olacaktır. İdari yargı organları, bu konuda ne kadar objektif davran-

salar da, dava dosyası yargılama dışı bırakılanlar tarafından yapılacak olan “sübjektif davranıldığı” değerlendirmesinden kurtulamayacaklardır. Burada **KİŞİLERİN; YARGIYA OLAN GÜVENİ ve SONUÇTA ‘ADALET MÜLK’ÜN TEMELİDİR’ SÖZÜNÜN SONUCU OLARAK, DEVLET’E OLAN GÜVENİ SARSILACAKTIR.**

Ayrıca İdare Mahkemeleri kararları temyiz edildiğinde Danıştay’ın ilgili Dairesine gitmekte iken, grup davalar olarak belirlenip, emsal olarak seçilerek yargılaması yapılan dava, temyiz mercii olarak Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu’na gidecektir. Yani; bazı davaların temyizi Danıştay (İdari Dava) Dairelerinde, bazılarının temyizi ise Danıştay İdari Dava Daireleri Kurulu’nda yapılacaktır. **BU BÜYÜK BİR TEMYİZ ve YARGILAMA KARMAŞASI OLUP, İDARİ YARGIDA İKİ BAŞLI BİR TEMYİZ SİSTEMİ OLUŞACAKTIR. BU SİSTEM YARGISAL KAOSU DOĞURABİLİR.**

3. Danıştay’ın ilgili dava daireleri kurulu bu nitelikteki davanın grup dava olup olmadığını inceler. Grup dava olmadığına karar verilen dosya, ilgili temyiz veya itiraz mercii, kararın bir örneği de mahkemesine gönderilir. Davanın, grup dava olduğunun kabulü halinde ise, işin esası hakkında Üç ay içinde kesin olarak karar verilir. Bu karara esas toplantıya, uyuşmazlık konusunda görevli dava dairesinin başkanı ve bu dairenin kendi üyeleri arasından seçeceği iki üye de katılır.

Burada ilgili Dava Daireleri Kurulu’nun öncelikle grup dava kararını, bilahare de emsal seçilen davanın esasını inceleyeceğini görmekteyiz. Bu aslında her iki incelemenin de yapılamayacağını göstermektedir. Danıştay Daireleri belli konulara baktıkları için ister istemez o konularda uzmanlaşmakta ve içtihat oluşturmaktadırlar. Dolayısıyla gerek ilk derece ve gerekse temyiz mercii olarak verdikleri kararlarda bir istikrar oluşabilmektedir. Fakat İdari Dava Daireleri Kurulu’nun önüne her tür konu gelebilmektedir. Bu kurulun uzmanlaşma şansı yoktur. Bu nedenle bu Kurulun yapacağı değerlendirmeler ister istemez sağlıklı sonuçlar oluşturmayacak ve adil bir yargılama oluşamayacaktır. Bu her ne kadar son cümledeki

*“Bu karara esas toplantıya, uyuşmazlık konusunda görevli dava dairesinin başkanı ve bu dairenin kendi üyeleri arasından seçeceği iki üye de katılır.”*

düzenlemesi ile şeklen giderilmeye çalışılmışsa da, belirttiğimiz sonucun değişmesine yetmeyecektir.

4. Danıştay, grup dava kapsamındaki başvurular ile bu başvurular hakkında verdiği kararları elektronik ortamda yayınlar.

Bu elektronik ortamda yayınlama, ancak yasal tebligat yerine geçmemek üzere ve bilgilenmek amaçlı olarak kabul edilebilir. Kararın taraflara yazılı olarak tebliği esastır.

5. İdari mahkemeler, grup davaları Danıştay kararı doğrultusunda sonuçlandırır. Grup davalar nedeniyle ilgili dava daireleri kurulu tarafından verilen karara uygun olarak grup dava kararını veren mahkeme veya diğer mahkemelerce verilen kararlar aleyhine kanun yollarına başvurulamaz. Ancak karara bağlanan davanın grup dava kapsamında olmadığına ya da grup davaya uygun karar verilmediğine ilişkin iddialarla temyiz veya itiraz yoluna başvurulabilir. Grup davanın esasına ilişkin olmayan itiraz ve temyiz nedenleri saklıdır.

Bu fıkra ve dolayısıyla maddede bir takım boşluklar vardır. Öncelikle ilk derece yargı yeri Danıştay olan davalarda konunun nasıl çözümleneceği hususu belirsizdir. Yine burada bahsi geçen kanun yolu ise, temyiz incelemesi İdari Dava Daireleri Kurulu'na yapıldığına göre her halde "karar düzeltme" yolu olsa gerektir. Sonuç olarak, grup davalar için belirlenen **EMSAL DAVALARDA, KARAR DÜZELTME YOLU KAPATILMAKTADIR.**

Ayrıca **EMSAL DAVA OLARAK SEÇİLMEYEN DAVALARA** da, grup dava olarak seçilme veya seçilmeme dışında, yani **ESASA YÖNELİK OLARAK İTİRAZ ve TEMYİZ YOLU KAPATILMAKTADIR.**

Sonuç olarak; artık ne Anayasa'nın 2. maddesindeki "Hukuk Devleti"nden, ne 10. maddesindeki "Kanun Önünde Eşitlik" ten, ne 36. maddesindeki "Hak Arama, Dava Açma Hürriyetinden ve "Adil Yargılanma Hakkı"ndan ne de 125. maddedeki "İdarenin Eylem ve İşlemlerini Yargıya Götürme Hakkı"ndan bahsetmek söz konusu olabilecektir. Elbette "etkin bir yargıya ulaşmak" söz konusu bile olamayacaktır.

**Trafikte Sürat Felakettir! "İvedi Yargılama" da da!**

Tasarının yine 8. maddesi ile "İvedi Yargılama Usulü" adı altında

ve 20/B maddesi olarak yeni bir düzenleme getirilmektedir. Tasarıdaki maddenin ilk fıkrası olduğu gibi aşağıya alınmıştır:

İvedi yargılama usulü

MADDE 20/B- 1. İvedi yargılama usulü aşağıda sayılan işlemlerden doğan uyuşmazlıklar hakkında uygulanır:

- a) İhaleden yasaklama kararları hariç ihale işlemleri.
- b) Acele kamulaştırma işlemleri.
- c) Özelleştirme Yüksek Kurulu kararları.
- d) 12/3/1982 tarihli ve 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu uyarınca yapılan satış, tahsis ve kiralama işlemleri.
- e) 9/8/1983 tarihli ve 2872 sayılı Çevre Kanunu uyarınca tesis edilen çevresel etki değerlendirme işlemleri.
- f) 16/5/2012 tarihli ve 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun uyarınca alınan Bakanlar Kurulu kararları.

Tasarıdaki temel amaç bu madde ile iyice ortaya çıkmakta ve **ihale işlemleri, acele kamulaştırma işlemleri, Özelleştirme Yüksek Kurulu kararları, 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu uyarınca yapılan satış, tahsis ve kiralama işlemleri, 2872 sayılı Çevre Kanunu uyarınca tesis edilen çevresel etki değerlendirme işlemleri, 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun uyarınca alınan Bakanlar Kurulu kararları**, ayrı bir yargılama usulüne tabi tutulmak istenmektedir.

Aynı maddenin ikinci fıkrası ise şöyledir:

2. İvedi yargılama usulünde:

- a) Bu Kanunun 11 inci maddesi hükümleri uygulanmaz.
- b) Yedi gün içinde ilk inceleme yapılır ve dava dilekçesi ile ekleri tebliğe çıkarılır.
- c) Savunma süresi dava dilekçesinin tebliğinden itibaren onbeş gün olup, bu süre uzatılamaz. Savunmanın verilmesi veya savunma verme süresinin geçmesiyle dosya tekemmül etmiş sayılır.
- d) Yürütmenin durdurulması talebine ilişkin olarak verilecek kararlara itiraz edilemez.

e) Bu davalar öncelikle görülür ve dosyanın tekemmülünden itibaren bir ay içinde karara bağlanır. Ara kararı verilmesi, keşif, bilirkişi incelemesi ya da duruşma yapılması gibi işlemler ivedilikle sonuçlandırılır.

f) Verilen nihai kararlara karşı tebliğ tarihinden itibaren yedi gün içinde temyiz yoluna başvurulabilir.

g) Temyiz dilekçeleri üç gün içinde incelenir ve tebliğe çıkarılır. Bu Kanunun 48 inci maddesinin altıncı ve yedinci fıkrası hükümleri saklıdır.

h) Temyiz dilekçelerine cevap verme süresi yedi gündür.

ı) Danıştay evrak üzerinde yaptığı inceleme sonunda, maddi vakıalar hakkında edinilen bilgiyi yeterli görürse veya temyiz sadece hukuki noktalara ilişkin ise yahut temyiz olunan karardaki maddi yanlışlıkların düzeltilmesi mümkün ise işin esası hakkında karar verir. Aksi halde gerekli inceleme ve tahkikatı kendisi yaparak esas hakkında yeniden karar verir. Ancak, ilk inceleme üzerine verilen kararlara karşı yapılan temyizi haklı bulduğu hallerde kararı bozmakla birlikte dosyayı geri gönderir. Temyiz üzerine verilen kararlar kesindir.

j) Temyiz istemi iki ay içinde karara bağlanır. Karar en geç bir ay içinde tebliğe çıkarılır.

Bu maddeye uyum sağlanması için tasarının 11. maddesi ile İYUK md.54'e bazı eklemeler yapılmaktadır. Düzenleme aşağıdadır:

4. Kararın düzeltilmesi istemlerinde yürütmenin durdurulmasına ve duruşma yapılmasına karar verilemez.

5. Danıştay'ın ve bölge idare mahkemesinin aşağıda sayılan konulara ilişkin olarak temyiz veya itiraz üzerine verdikleri kararlar hakkında kararın düzeltilmesi yoluna gidilemez:

a) Bu Kanunun 15 inci maddesi uyarınca verilen kararlar.

b) Bozmaya uyma kararları.

c) Kamu görevinin sona ermesi sonucunu doğuran işlemler hariç olmak üzere kamu görevlileri mevzuatının uygulanmasından kaynaklanan uyuşmazlıklara ilişkin kararlar.

d) 8/9/1983 tarihli ve 2886 sayılı Devlet İhale Kanununun 75 inci maddesinin uygulanmasından kaynaklanan uyuşmazlıklara ilişkin kararlar.

e) Bu Kanunun 20/A maddesinin üçüncü fıkrası ile 20/B maddesi uyarınca verilen kararlar.

Bu maddelerdeki düzenlemelere topluca bakıldığında, aşağıda sayılan,

- ihale işlemleri,
- acele kamulaştırma işlemleri,
- Özelleştirme Yüksek Kurulu kararları,
- 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu uyarınca yapılan satış, tahsis ve kiralama işlemleri,
- 2872 sayılı Çevre Kanunu uyarınca tesis edilen çevresel etki değerlendirme işlemleri,
- 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkında Kanun uyarınca alınan Bakanlar Kurulu kararları,

ile ilgili davalar hakkında İYUK md.11 uygulanamayacaktır. Yani, dava açılmadan önce, idari işlemin kaldırılması, geri alınması, değiştirilmesi veya yeni bir işlem yapılması için üst makamdan, üst makam yoksa işlemi yapmış olan makamdan, idari dava açma süresi içinde talepte bulunma hakkı ortadan kaldırılmaktadır.

Normalde idari davalarda yargılama süresi içinde tarafların temyiz dâhil verecekleri dilekçeler için **30 GÜNLÜK SÜRELERİ** varken, bu tasarı ile **15 GÜNE İNDİRİLMEKTEDİR.**

Yine yukarıda yazılı bu davalarda **YÜRÜTMENİN DURDURULMASI KARARLARINA KARŞI İTİRAZ EDİLEMeyecektir.**

Ayrıca bu davalarda **KARARLAR 7 GÜN İÇİNDE TEMYİZ EDİLECEK VE YİNE 7 GÜN İÇİNDE TEMYİZE CEVAP VERİLECEKTİR.**

Mahkemelerce bu davalar hakkında, **dosya tamamlandıktan sonra 30 gün içinde karar verilecektir.**

Danıştay incelemeyi evrak üzerinde yapacaktır. Yine tasarıda bu davalar için **TEMYİZDE DURUŞMA İSTEME HAKKI KALDIRILMAKTADIR.**

Son olarak bu davalarda, **KARAR DÜZELTME HAKKI DA KALDIRILMAKTADIR.**

Ayrıca İYUK md.54'e yapılan eklemelerle yukarıdaki kısıtlamalara ek olarak;

- usule yönelik nedenlerle reddedilmiş bulunan davalara ait kararlara,
- 2886 SK md.75’de düzenlenmiş bulunan ecri misil ve tahliye kararlarına ve
- kamu görevlilerinin görevlerine son verilme kararları hariç diğer uyuşmazlıklardaki kararlarına

karşı da **KARAR DÜZELTME HAKKI KALDIRILMAKTADIR.**

**Sonuçta bu madde de; Anayasa’nın 2. maddesindeki “Hukuk Devleti”, 10. maddesindeki “Kanun Önünde Eşitlik”, 36. maddesindeki “Hak Arama, Dava Açma Hürriyeti” ve “Adil Yargılanma Hakkı” ve ne de 125. maddedeki “İdarenin Eylem ve İşlemlerini Yargıya Götürme Hakkı” ile ilgili düzenlemelerin tamamına aykırıdır.**

### **Hiç Olumlu Bir Şey Yok mu?**

Haksızlık etmeyelim. Eğer bu çok önemli ise bizce olumlu tek bir madde vardır. 16 Maddelik bu tasarının tek olumlu maddesi; 2577 sayılı İYUK md. 49’da yapılan ve Yargıtay’da mevcut olan ama Danıştay’da olmayan “Düzelterek onama” yetkisinin Danıştay’a da tanınmasıdır. Bu, yargılamayı hızlandırıcı ve olumlu bir değişiklik sayılabilir. Ama bunun idari yargı davalarında yeri ve ağırlığı nedir, bunu bilemiyoruz.

Ayrıca 2577 sayılı İYUK md.45’in birinci fıkrası bir kere daha tümüyle değiştirilmek istenmektedir. İTİRAZ HUKUKUNUN KAPSAMI, bir yandan yeni ilavelerle, öte yandan da 100.000 TL’lik bir de parasal sınır konulup, TEMYİZ HUKUKUNUN ALEYHİNE GENİŞLETİLEREK, Danıştay’ın iş yükü hafifletilmeye çalışılmıştır. Bu değişiklikle, yargılama hukukunun hızlanması değil ama belki Danıştay’ın iş yükünün azalması beklenebilir. Bu değişikliğin değerlendirmesini yapabilmek için uygulamayı görmek gerekecektir.

## Sonuç

Özet bir deyişle,  
ÇEVRE VE KENT HUKUKU İLE İLGİLİ DAVALAR,  
GEREK GRUP DAVA VE GEREKSE İVEDİ YARGILAMA USULÜ İLE  
OLDUBİTTİYE GETİRİLMEK VE ADETA AÇILAMAZ  
VE AÇILSA DA SÜRDÜRÜLEMEZ HALE DÖNÜŞTÜRÜLMEK  
İSTENMEKTEDİR.

TASARI;  
BU TİP DAVALARI ÖNCE GRUP DAVA İLE ZORLAŞTIRMAKTA,  
DAVALAR EĞER BU ENGELİ AŞARLARSA BU KEZ DE,  
İVEDİ YARGILAMA USULÜ İLE ETKİSİZLEŞTİRMEYİ  
HEDEFLERMEKTEDİR.

BU TASARI;  
ANAYASA'NIN 2, 10, 36 ve 125. MADDELERİ İLE  
İNSAN HAKLARI AVRUPA SÖZLEŞMESİ'NİN  
MD.6 ADİL YARGILANMA HAKKI'NA,  
MD. 13 ETKİLİBAŞVURU HAKKI'NA,  
MD.14 AYRIMCILIK YASAĞINA,  
MD. 18 OLAĞANÜSTÜ DURUMLAR DIŞINDA HAKLARIN  
KISITLANMAMASI İLKESİNE  
ve  
EK 12 NO.LU PROTOKOL İLE DÜZENLENEN  
AYRIMCILIK YASAĞINA DA  
AYKIRIDIR.

YİNE BU TASARI;  
İDARENİN HUKUKA UYMASININ DEĞİL,  
ÖZELLİKLE  
İHALE, TURİZM, ACELE KAMULAŞTIRMA, ÖZELLEŞTİRME, ÇEVRE  
ve KENT HUKUKU  
İLE İLGİLİ KONULARDA,  
HUKUKUN İDAREYE UYDURULMASININ İSTENDİĞİ İNTİBAINI  
UYANDIRMAKTADIR.  
YÜRÜTME ve İDARE HIZLI İCRAAT YAPMAK İSTEYEBİLİR ve BELKİ  
BU BİR YERE KADAR KABUL DE EDİLEBİLİR.  
FAKAT HUKUKTA HIZLILIK İYİ, AMA ACELECİLİK İYİ DEĞİLDİR.  
YÜCE TBMM,  
ANAYASA'YA ve İHAS'NE BÖYLESİNE AYKIRI BİR TASARININ  
YASALAŞMASINA İZİN VERMEMELİDİR.  
ASIL OLAN; YARGIYA ERİŞİM HAKKINI DARALTMAK DEĞİL,  
GENİŞLETMEKTİR.